

הלכות פסח סימן תפ"א

ברכה: ח פ"א (לה) שכתב לברך באחד מהימים, בין יום ראשון בין משאר ימים, (לו) *סופר בשאר ימים (כ) [כ] (לו) *בלא ברכה; ואכל אם הוא מספק אם דלג יום אחד ולא ספר, (לח) *יספר בשאר ימים בברכה: ט סליל שבת ולייל יום-טוב, מברכים וסופרים (לט) אחר (לא) קדוש בבית-הכנסת, ויבמוצאי שבת ויום-טוב, (מ) קדם הבדלה (מא) אחר קדוש (מב) ויבשחל יום-טוב האחרון (מג) של

מ שם בשם ה"ה, וכן קה"ב התוספות בשמו שם ממחוח ס"ו ג תרומת הדשן ס"ט סימן ס"ע שם פ אבודתה צ"ש תרומת הדשן ד"ש לאמר הבדלה סיומר שפבל

שערי תשובה

מקתב ומקתרו כו', ולימא, וכן עמא דבר שאין אומרים זה קלל: [כ] בלא. עב"ט. ועין בבית-דוד שכתב: אם נזכר בסוף היום בהיש ומנה אז בלא ברכה ימנה שאר הימים בלא ברכה דליקא ס"ס גמור, וכבר"י גמגם בזה קצת, ע"ש. ועין באשל-אברהם מדין אונן, ובכ"ב סימן כו פ"ב: באם בה"ק היה נחוק ונתנה אונן יום ובלילה יספר בלילה בלא ברכה ושאר הימים בברכה, וכבר"י הביא בשם פרי-הארץ כתי"י שפונה שאר הימים בלא ברכה, ובכ"ב פ"ב פ"ב דמי"א אם האונן ספר מעצמו ומדעתו ונתן ימיו לשמול בעירי בברכה קבורה אז שאר ימים מצי לברך. ע"ש. וע"ש בכ"י בשם פרי-הארץ שקטן שהגדיל תוך ימי העמר וכן גר שנתגר תוך ימי העמר מזהים שאר הימים בלא ברכה, ואם נתגבר ביום ראשון לעמר מנה בו-כיום בלא ברכה ואח"כ בברכה, ע"ש. ומ"ש בקטן, אין זה לדידן, שהקטנים שהגיעו לחנוך סופרים ג"כ, ומכ"ש מקל סמוך לאיש, ואם ספר של הגדיל וכן עבר מימי העמר פשיטא דאניו מקרן. ועין במח"ב בשם נדע"אמתי, מי ששכתב לספר בליל ע"ש והתפללו עבית של שבת במע"י גדול ואז נזכר שלא ספר בלילה, מי"מ כיון שעדוין כי הוא יספר בלא ברכה ושאר הימים בברכה, ע"ש. וע"ש במח"ב, מי ששכתב ולא ספר בלילה א' ובלילה השני היה

באור הלכה

לא, אם כן צריך לספר תרומת הדשן: * סופר בשאר ימים. ותנינו דסבידא לה שאין הימים מעקבות זה את זה. ואף-על-גב דכתיב "תמימת התינינה", כתב הר"י"ן גיאות בשם רב האי גאון דמקיים 'תמימת' בשבועי, והניו שבכל משלם שבועי שבאומר חשבון השבוע מקיים 'שבועה שבועות תמימת התינינה'⁷⁷. ועוד שם, והיכי ד'אשתלי יום אחד יספר בליל שני שתי הספירות, כגון בשבת ספירה ראשונה, יאמר בספירה שניה 'אתמול היה אחד בעמר וימא דיון תרי בעמרא', וכיון דמיני גם של אתמול לא נפק מלל 'תמימת התינינה', ענין שם, וכן מובא בשניו קצת בשבילי-לקט בשם חתומת הגאונים, ענין שם בסימן רל"ז. באח"כ רבה פוסקים לא הזכירו סקרא זו, וכתבו דהיא 'תמימת התינינה' קאי אכל יומא שהתחיל לספר מבכ"ב⁷⁸, וכמו דרשינן במנחות פ"ט וביבמות פ"ד כ, אבל לא לענין שלל הימים יעקבו זה את זה [ענין תוספות מנחות ותוספות מגלה ובשבילי-לקט בשם הר"י לשעיה ובאור זרוע סימן שס"ט]. ובאח"כ רבה פוסקים לא השתלם בהות לחש לזכרי רב האי גאון בתרועה השני ולספר גם הספירה של אתמול ביחד וכלי ברכה, וכ"כ: ושאר אחרונים לא הזכירו דבר זה: * בלא ברכה. כתב בנתיבות: מי ששמו מטל למינו באחד מימי העמר, יספר ביום לאחר קבונת מתי בלא ברכה, ולא דמי לתפלה דאין מתפלל בהות תשלומין, כדאימא בירושלמי דע"ה סימן שמא, כיון דבעקר זמנה הוי פטור. ודבא למאן דאטר דמונה אותה אף ביום, לאו בהות תשלומין הוא ללילה אלא דחייבה נמשך עד סוף מעת-לעת, כמשמע מורמב"ם, פרק ז' מתמידין ומטוסין, ודמי להבדלה שמבדיל ביום א' אחר קבונת מתי, דעקר זמנה הוא עד יום ד', ולפי זה שסופר ביום, יוכל לספר שאר ימים בברכה: מיהו, אם נמשך קבונתו כל היום באפן שלא נשאר לו פנאי לספר אחר קבונת מתי, אין לו לספר עוד בימים הבאים בברכה, דמה לי אם שכתב לספר ומה לי אם נפטר לספר, אירי ואירי לא הוי תמימות. ענין שם. והנה מה שהתחיל לדמאן דחתיב לספר ביום אינו מעט השלמה, אך זה ברור בל"קו, ענין באור זרוע סימן שס"ט מה שכתב בשם אבי העזרי; ובעקר הדין מאי דפסיקא לה דאונן פטור מספירה, הרב נודע ביהודה מהדורא קמא חלק אר"ח ת"ת סימן כו כותספת בזה על-פי מה שכתב מהר"שיל בתשובה סימן ע, דלא מקל הברכה אונן פטור, ומגבט שם איך סכרות התשובה לא ימיר דגם מספירה לא פטור, ובעקר משום דבזה לא מטרד ולא מהבטל בשביל גנע זו מלעסק במחא, ומצרף גם דעת אינו פוסקים דאונן פטור אכל נשא' לט"ס⁷⁹,

(כ) בלא. ודוקא קשדלג יום שלם דאז לא הוי תמימות, אכל אם שכתב בלילה יספר ביום מקתרו לש לספר בימים הבאים בברכה, לכוש וגי'תי, וכן נהגינן. ומ"ש הבאר היטב אשר לפני בשם הט"ז, לא דק, ע"ש. כתב הש"ל"ה: במקום שיש חבורה שמתפללין מעריב בזמנו ראוי להתחבר להם בימי הספירה, כי אז מצוה גוררת מצוה ק"ש בזמנו וספירה בעבור: (כ"א) קדוש. משום דציוילי שבת ניחא לן טפי, אכל בביתו יספר קדם קדוש כי אסור לאכל קדם ספירה, אחרונים: (כ"ב) תתקבל. וכן נהגינן: (כ"ג) של פסח. אכל יום שני של פסח אין מקדשין קלל בכהכ"י, כמש"ל סימן תפ"ו וכתב הט"ז: וגי' דבליל י"ט אחרון לעולם יש לספר קדם קדוש ד"י"ט אחרון, דהא טפי ניחא למשך עליו קדשת יום ז' שהוא מן התורה וקדשת י"ט אחרון הוא דבגן, עכ"ל. ונח"י כתב שהוא גנר משמעות הרב, דמשמע לעולם יש לספר אחר קדוש אם לא קשחל במ"ש, וכן נהגינן:

משנה ברורה

ולא הוי קדלג יום אחד לגמרי שאינו סופר עוד בברכה, וכדלקמה: ח (לה) שכתב לברך וכו'. רוצה לומר, שלא ספר, ולא נזכר עד ספירה שאחריה⁸⁰. והוא הדין אם נודע לו שאתמול טעה במנין וספר ספירה אחרת, דינו כמו שלא ספר קלל: (לו) סופר בשאר ימים. כדעת הרבה פוסקים דאין ספירת הימים מעקבין זה את זה וכל יומא ויומא מצוה בפני עצמה ה"א: (לז) בלא ברכה. לחש למאן דאמר דספירת "שבוע שבתות תמימת" בעינן, ונהא ליכא, דהא חסר מד יומא⁸¹; וכן בזה, שישמע הברכה מן השליח-צבור⁸² או מאחד מהמברכין ויבנה אמן כבנה לציאת⁸³ ואחר-כך יספר [א"ר ופר"ח]: (לח) יספר בשאר ימים בברכה. דאיכא (מו) ספק-ספקא⁸⁴; שמא לא דלג קלל, ואם תקמי לומר שדלג, שמא הלכה באותן פוסקים דכל יום הוא מצוה בפני עצמו. והוא הדין בכל דבר שדינו לחזר ולספר בלי ברכה מחמת ספק, אם לא חזר וספר, יספר שארי לילות בברכה [אחרונים]. ולכן אם טעה בימים ולא טעה בשבועות ולא טעה בשבועות ולא טעה בימים, דיינו לחזר ולספר בלא ברכה, וכנ"ל בעסע"י קטן ז, אם לא חזר וספר, אפלו הכי מונה שאר ימים בברכה. וענין באור הלכה: ט (לט) אחר קדוש בבית-הכנסת. שקל מה שנוכח להקדים קדשת היום יש לנו להקדים⁸⁵. (מ) ואם סופר בביתו יספר קדם קדוש, דאסור לאכל קדם ספירה⁸⁶, וכנ"ל: (מ) קדם הבדלה. דאפוקי יומא מאחרונה לא כל מה דאפשר⁸⁷: (מא) אחר קדוש תתקבל. רוצה לומר, מה שאומרים אחר יקיה נעם' ואתה קדוש', דאז הוא גמר התפלה, (מ"ב) דקדוש קמא אינו גומר, שאינו קדוש שלם. וי"תן לך' (מ"ג) אומרים אחר הספירה⁸⁸: (מ"ד) ובשחל יום-טוב האחרון וכו'. להכי נקט יום-טוב אחרון, דשביעי של פסח אינו חל במוצאי-שבת⁸⁹, וליל שני של פסח אין מקדשין בבית-הכנסת,

שער הציון

(מ) פרי תר"ש ושא"י. וכל-שכן אם ספק זה שדלג לא הנה על יום ראשון כי אם על שאר הימים, כדאי יספר שאר הימים בברכה, דבזה דעת רב ראשונים דמתיב מדינא לספר שאר הימים, ענין בטור ובהלכות ר"י"ן גיאות: (מ) מנן-אברהם ושא"י: (מ"א) הגר"א: (מ"ב) חקי-יעקב ואלהי רבה ופרי-מגדים, דלא כחוקי-טפי:

הוא לעמקא ויתר משבועי לכלי עלמא וכנ"ל במשנה ברורה סע"י קטן ז, וכן כתב בפרי-מגדים. אכן לפי הסברא הנה נראה דהש"י מניי רב בשאר

הַלְכוּת פֶּסַח סִימָן תַּפְט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לה]

לְאָ לַנְּכָר עַד סְפִינָה שְׁאֲתָרְיָה⁽⁷²⁾.

ולענין מי שידוע שלא יוכל לספור יום אחד מימי הספירה כגון שקבעו לו ניתוח ממושך וכדו', כתב בשו"ת אור לציון (ח"א סי' לו) שאין לו לחשוש שכל ברכתיו יהיו לבטלה, אלא רשאי להתחיל ולספור בברכה עד יום הניתוח, ולאחר מכן יספור בלא ברכה. וביאר, שהטעם שמי ששכח אינו יכול להמשיך ולספור בברכה אינו משום שכל הימים הם מצוה אחת [שאם כן לא היו מברכים על כל יום], אלא משום שמדין 'תמימות' יש לספור את כל הימים ברצף אחד, ומשום כך הברכות שבירך קודם הניתוח אינן לבטלה, שהרי ספר ימים אלו ברצף אחד. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"א ס"ט) שכיון שבעת מוטל עליו לספור, מותר לו לברך ולספור [וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ג)]. וכן כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' פג), וכן דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ' לו אות ח), וביאר, שכיון שיש הפוסקים שמי ששכח יום אחד אין ברכתיו הקודמות לבטלה, ועוד, שיתכן שהניתוח ידחה, אם כן הרי זה ספק ספיקא וכמו שכתב המשנ"ב לקמן (ס"ק לח), והגר"צ קרליץ (חוט שני שבת ח"ד קובץ ענינים עמ' שעד) נשאר בזה בצ"ע.

ומי ששכח לספור יום אחד בארץ ישראל ונסע לארצות הברית ועדיין לא עבר שם אותו יום ששכח לספור, הסתפק בספר מקראי קודש (פסח ח"ב סי' סג הררי קדש הע' 2) האם נחשב שהפסיד יום זה, כיון שעברו עליו מתחילת הלילה הקודם למעלה מעשרים וארבע שעות, ודעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי שם עמ' לו) שיספור שם את אותו יום בלא ברכה וימשיך לספור את שאר הימים בברכה.

ומי שנתקצר לו היום כגון שנסע מארצות הברית לארץ ישראל, הסתפק הגר"צ פתק (מקראי קודש שם אות ג) אם יוכל לספור בארץ ישראל את הספירה של יום המחרת מיד בתחילת הלילה למרות שלא עברו עליו עשרים וארבע שעות מאז תחילת הלילה הקודם, ודעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי שם) שיכול הוא לספור בארץ ישראל מיד בתחילת הלילה.

לענין הנדון של מי שעובר בימי ספירת העומר את קו התאריך כיצד ינהג, יש להקדים ולבאר בקצרה מהו קו התאריך.

קו התאריך הוא קו דמיוני העובר מצפון של כדור הארץ לדרומו, וממנו מתחילים למנות את ימי השבוע, כך שכשמצדו המזרחי מתחיל יום א' מצדו המערבי מתחיל יום ב'. דעת החו"א (א"ח סי' סד קונטרס י"ח שעות) שקו זה הוא תשעים מעלות ממזרח לירושלים שהוא הפרש של שש שעות, וכתב שם (ס"ק ה) שכשהקו עובר באמצע יבשת אין אומרים שחלק ממנה נחשב במזרחו של הקו וחלקה במערבו, אלא כל היבשת נגרת למערבו [לכיוון ירושלים] וקו התאריך הוא הים [האוקיינוס השקט], ולפי זה אוסטרליה וסיביר נמצאות כולן במערבו של הקו. ואילו דעת הגר"מ טקצ'ינסקי (בספר היומם בכדור הארץ) שקו זה הוא מאה שמונים מעלות ממזרח לירושלים, שהוא הפרש של שתיים עשרה שעות מהזמן שבירושלים [וראה בספר תאריך ישראל, עוד שיטות בענין זה].

ומי שהיה במזרחו של קו התאריך וספר שם יום ג' לעומר, ונסע לכיוון מערב [עם מהלך השמש] ועבר את קו התאריך והגיע למקום שכבר ספרו את יום ה' לעומר ובתחילת הלילה הבא המשך בעמוד הבא

72) ואם נזכר שלא ספר רק בבין השמשות של יום המחרת ואז ספר, כתב השערי תשובה (ס"ק ד) שיש סוברים שימשיך לספור את שאר הימים בברכה ויש חולקים, וצידד הכף החיים (ס"ק פג) שאינו יכול להמשיך ולספור את שאר הימים בברכה, וכן דעת הגר"ש אויערבך (מעדני שלמה עמ' כ) שביאר שכיון שבאופן שנוכר וספר למחרת ביום הרי מבואר בשעה"צ לעיל (ס"ק מה) שמה שיכול להמשיך ולספור בברכה הוא משום ספק ספיקא, ועל כן בענינינו שיש ספק ספיקא לחומרא שמוא בין השמשות אינו היום שעבר אלא היום שאחריו, משום כך אינו יכול להמשיך לספור בברכה [וראה הליכות שלמה תפלה פט"ז דבר הלכה אות מז].

מאידך, דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי עניני ניסן עמ' עב אות ו) שיספור בבין השמשות בלא ברכה, וימשיך לספור בשאר הימים בברכה משום ספק ספיקא, שמוא כל יום הוא מצוה, ועוד, שמוא בין השמשות הוא עדיין יום, ובפרט שחוב הפוסקים סוברים שהעיקר להלכה כהראשונים שמי ששכח יום אחד יכול להמשיך ולספור את שאר ימים בברכה. ודעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג פ"ו הע' 14) שאם ספר עד שלש עשרה דקות אחר השקיעה יכול לספור את שאר הימים בברכה, משום שאפשר לצרף את דעת רבי יוסי שמשקיעה עד סמוך לצאת הכוכבים הוא דאי יום [ראה בב"ה"ל לעיל (ס"ב ד"ה וכן)]. ובשו"ת אור לציון (ח"ג פט"ז תשובה ו) כתב, שאם נזכר לספור לפני שעברו עשרים וחמש דקות מהשקיעה יספור בשאר הימים בברכה, ואם נזכר לאחר מכן יספור בשאר הימים בלא ברכה.

ומי ששכח לספור בליל שישי ונזכר בערב שבת לאחר שקיבל שבת מבעוד יום, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' צט אות ג) שיש לו לספור בלא ברכה, ולאחר מכן רשאי להמשיך ולספור את שאר הימים בברכה, ואף אם כבר התפלל ערבית מבעוד יום, כתב שם שדינו כג"ל.

[משנ"ב ס"ק לה]

לְחַשׁ לְמֵאן דְאָמַר דְסְפִירַת שְׁבַע שְׁבֻתוֹת תְּמִימַת בְּעֵינֵי יְהוָה לֵיבָא, דְהָא חֲסֵר חֵד יוֹמָא⁽⁷³⁾; וְנִכְוֵן בְּנֵה, שְׁשִׁימְעַ הַבְּרָכָה מִן הַשְּׁלִיחַ צְבוּר⁽⁷⁴⁾ וכו', וְיַעֲנֵה אֲמֵן בְּכֻנְהָ לְצִאתָה⁽⁷⁵⁾.

73) ולענין הברכות שבירך קודם לכן האם נחשבות הן כברכות לבטלה, כתב החי"א (עבודת הקדש מורה באצבע אות ר"ז) שדן ברכות לבטלה למפרע. מאידך, בשו"ת קנאת סופרים (עמ' פ ד"ה ובנדון הספירה) כתב שאינן נחשבות לברכות לבטלה. ובטעם הדבר כתב הגר"ח שיינברג (משמרת חיים ח"א עניני ספירת העומר אות ב) שהרי אף לדעת הפוסקים שכל ימי הספירה הם מצוה אחת משום 'תמימות' [ומשום כך אם שכח יום אחד אינו יכול להמשיך ולספור בברכה], מ"מ תיקנו ברכה על כל יום אף שהוא רק חלק מהמצוה, משום שראוי הוא להצטרף לספירת שאר הימים והריהו חלק מהמצוה השלימה של ספירת מ"ט יום, ואם כן גם אם שכח יום אחד אין הברכות שבירך קודם לכן לבטלה, משום שכשספר ימים אלו הם היו חלק מהמצוה השלימה של ספירת מ"ט יום, שהרי ראויים היו להצטרף למנין המי"ט יום [וכעין זה כתב בשו"ת קנאת סופרים ה"ל].

הלכות פסח סימן תפמ

ביאורים ומוספים המשך

ביאר הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"א ארחות הלכה הע' 24) שמה שכתב המשגיב לשון 'ספק ספיקא' אין הכוונה שהוא ספק ספיקא גמור, שהרי דעת רוב הפוסקים שהלכה כדעת הראשונים שמי ששכח יום אחד רשאי להמשיך ולספור בברכה, ועל כן כשמצטרף לזה עוד ספק אפשר לברך [נראה בשעה"צ (ס"ק מו) ולקמן (סי' תרצא ס"ק ט) ולעיל (סי' רו ס"ק ו)].

[ביה"ל ד"ה סופר]

מק"ם 'שקצה' שביעות תמימת תהייתה⁽⁷⁷⁾ וכו', קא"י אָפּל יומא שהתחיל לספור מקצרת⁽⁷⁸⁾.

(77) ולפי טעם זה, אם שכח לספור ביום שנשלם שבוע, לכל הדעות אינו רשאי להמשיך ולספור בברכה.

(78) אמנם, גם לשיטת הבה"ג (הובא בתוס' מנחות טו, א ד"ה וכו') שדין 'תמימות' לא נאמר על כל יום בנפרד אלא על כל מי"ט ימי הספירה [ולכן ספירת יום אחד מעכבת את ספירת שאר הימים], מי"מ יש לספור כל יום מבערב, ובטעם הדבר כתב השו"ע הרב (ס"א), שכוין שאת היום הראשון יש לספור מבערב מדין 'תמימות' וכמובאר בגמרא (מנחות שם), מסתבר שספירת כל הימים שווה.

[ביה"ל ד"ה בלא]

ויקצנך גם דעת איזה פוסקים דאזנן פטור אָפּל נשאי לקצנך⁽⁷⁹⁾ וכו', ושוב יבוא לספור בקל הימים בקצנך⁽⁸⁰⁾.

(79) ומשמע מדבריו שאם אונן פטור מספירת העומר ואינו רשאי לספור, גם אם ספר אינו יכול להמשיך ולספור את שאר הימים בברכה, וכן לענין אונן שקרא קריאת שמע או שקרא קריאת המגילה, כתב במשגיב לעיל (סי' עא ס"ק ג) ולקמן (סי' תרצו ס"ק כו) ובשעה"צ שם (ס"ק כט) שאינו יוצא ידי חובה וצריך לחזור ולקרוא אחר הקבורה.

ולענין קטן שספר ספירת העומר ואחר כך הגדיל בימי הספירה, הסתפק המנחת חינוך (מצוה שו) האם הספירה שספר בקטנותו [שהיה או פטור מן התורה] נחשבת לספירה, לענין זה שהוא חייב מן התורה להמשיך ולספור משהגדיל, ואין בספירתו חיסרון בדין 'תמימות' [נראה בביה"ל לעיל (ס"א ד"ה לספור) מחלוקת ראשונים אם ספירת העומר בזמן הזה היא מן התורה או מדרבנן], וצידד שם שהוא חייב להמשיך ולספור מן התורה, וכן כתב השערי תשובה (ס"ק ד) שהוא חייב להמשיך ולספור ובברכה, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"א סי' והגר"ש וואזנר קובץ מבית לוי עניני ניסן עמ' פה), וכן צידד בשו"ת אור לציון (ח"א סי' לו), אלא שהוסיף, שאף אם נאמר שמה שספר בקטנותו אינו נחשב לספירה, מי"מ עליו להמשיך ולספור בברכה מדרבנן משום מצות חינוך, וכן דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני שבת ח"ד קובץ ענינים עמ' שעח) שאינו יכול להמשיך ולספור בברכה משהגדיל אלא מדרבנן משום חינוך [דהיינו שמצות חינוך ממשיכה באופן זה אף בגדלות], והוסיף שלכן אינו יכול להוציא בספירתו גדול שחייבו חמור יותר, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (בירור הלכה ח"ו עמ' רב).

מאידך, בשו"ת אבני נור (או"ח סי' תקלט) כתב שקטן שהגדיל בימי הספירה אינו יכול להמשיך ולספור בברכה.

המשך בעמוד הבא

יספור שם יום ה' לעומר, דעת הגרש"ז אויערבך (מעדני שלמה עמ' כא) שאם עדיין שם יום ד' לעומר יספור את היום הד' בלא ברכה, ואת שאר הימים יספור בברכה, ואם לא ספר יום ד' לעומר הרי הפסיד את יום ד' לעומר ואינו סופר את שאר הימים בברכה.

וכן מי שהיה במערבו של קו התאריך וספר יום ג' לעומר, ונסע לכיוון מזרח [נגד מהלך השמש] והגיע למקום שספר שם יום ב' לעומר ובתחילת הלילה הבא יספר שם יום ג' לעומר, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שסופר עמהם בתחילת הלילה פעם נוספת יום ג' לעומר בלא ברכה, וממשיך לספור את שאר הימים בברכה. ומי שעבר בימי הספירה את קו התאריך ונחסר או נוסף לו יום אחד למנינו, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ג) שלמרות שאם נוסף לו יום עברו עליו ג' ימים של ספירת העומר, ואם נחסר לו יום לא עברו עליו אלא מי"ח ימים של ספירת העומר, מי"מ אינו נהג את יום טוב של שבועות אלא לפי המקום שבו הוא נמצא.

(74) ומי ששכח לספור יום אחד שאינו יכול להמשיך ולספור בברכה, ורצה לספור כדי להוציא אחר ידי חובה, כתב הגר"פ פרנק (שו"ת הר צבי או"ח ח"ב סי' עה) בשם הבית הלוי, שלמרות שעל ספירת עצמו אינו יכול לברך, מי"מ נחשב הוא למחויב במצוה ויכול לספור בברכה כדי להוציא אחר בספירתו מדין 'ערבות' [נראה לעיל (ס"ק ה) ובביה"ל (ס"א ד"ה ומצוה) שלכתחילה אין לצאת ידי חובת ספירה בשמיעה מאחר], וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"א סי' יז) שהוא מחויב במצוה אלא שאנוס הוא ואינו יכול לקיימה. מאידך, הכף החיים (ס"ק צא) כתב שהוא נחשב לאינו מחויב במצוה ואינו יכול בספירתו להוציא אחר ידי חובה, וכמו לענין קריאת המגילה שכתב המשגיב לקמן (סי' תרפח ס"ק ח) שכן כרך שדינו לקרא את המגילה בט"ו אינו יכול להוציא בן עיר שדינו לקרא ב"ד, וכן צידד בשו"ת שבת הלוי (ח"ג סי' צו בהע"ז), ומ"מ אם ספר כדי להוציא אחרים בספירתו, כתב הכף החיים (ס"ק צב) שכוין שיש מחלוקת אם הם יצאו, הרי דינם כמי שנסתפק אם ספר, ויכולים להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה.

ולענין רב שרגיל לספור ספירת העומר בבית הכנסת בקול רם, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ג סי' צו וח"ד סי' קנו בהע"ז לסי' צו) שגם אם שכח לספור יום אחד, מי"מ רשאי להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, משום שאם לא יוכל להמשיך ולברך יגרם בכך בויון לכבוד התורה וכבוד הציבור, ובשעת הדחק אפשר לסמוך על הפוסקים שאין ספירת הימים מעכבת מיום זה על חבירו.

(75) שמלבד החיוב לענות אמן על כל ברכה ששומעים, כתב לעיל (סי' ריג ס"ק יז) שכששומע ברכה כדי לצאת ידי חובתו יש יותר חיוב לענות אמן כדי להורות שהוא מסכים עם ברכת המברך, ומ"מ בדיעבד אפילו אם לא ענה אמן כלל, כתב השו"ע שם (ס"ב) שיצא ידי חובתו.

[משנ"ב ס"ק לח]

דאיכא ספק ספיקא⁽⁷⁶⁾.

(76) משמע מדבריו שלמרות שספק ברכות להקל, מי"מ באופן שיש שני ספיקות לחייב ברכה צריך לברך, אמנם לעיל (סי' רטו ס"ק כ) צידד שאפילו בספק ספיקא בברכות יש להקל ולא לברך. אכן

הַלְכוּת פֶּסַח סִימָן תַּפְט

ביאורים ומוספים המשך

[משנ"ב ס"ק מ]

דְּאֶפְוֵקֵי יוֹמָא קְאָתְרִינָן לֵה קַל מַה דְּאֶפְשָׁר⁸³.

83) ובטעם הדבר כתב השו"ע הרב (סכ"ו), שהוא כדי שלא תראה קדושת השבת עלינו כמשאוי.

ואף על פי שקודם הברלה עדיין שבת ואם כן איך יספור את הספירה של מוצאי שבת, כתב המג"א (ס"ק ז) שמ"מ כיון שחשכה הרי זה לילה לכל דבר אלא שחכמים אסרו לעשות מלאכה עד שיבדיל, וכן כתב המשנ"ב לקמן (סי' תצא ס"ק א) בטעם הדבר שבמוצאי יום טוב אחרון של פסח מותר לאכול חמץ משחשכה אף קודם הברלה. טעם נוסף שרשאי לספור קודם הברלה על היין, כתב החק יעקב (ס"ק ב) שהוא כיון שכבר הבדיל בתפילה.

[משנ"ב ס"ק מא]

יִיְתֶנּוּ לָךְ אוֹמְרִים אַחַר הַסְפִּירָה⁸⁴.

84) ובטעם הדבר שספירת העומר קודמת לאמירת 'זיתן לך', כתב השו"ע הרב (סכ"ו) שכיון שנגמרה התפילה בקדיש 'תתקבל', מיד חלה החובה לספור את העומר [ראה לעיל (ס"ק ב)].

[משנ"ב ס"ק מב]

דְּשִׁבְעֵי שָׁל פֶּסַח אֵינֹו הָל בְּמוֹצָאֵי־שַׁבָּת⁸⁵.

85) וטעם הדבר נתבאר בביה"ל לעיל (סי' תכח ט"א ד"ה אלו) בענין קביעות סדר המועדים.

וגר שנתגייר בימי הספירה, כתב השערי תשובה (שם) שאינו יכול לספור את שאר הימים בברכה, וכן כתב הערוך השלחן (סט"ו).

80) ומי שהוא אונן ביום האחרון של ספירת העומר וישאר באנינותו עד החג, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' צא ס"ק כה אות ז) האם רשאי הוא להחמיר ולספור בלא ברכה כדי שיהיו כל ברכותיו שבירך קודם לכן מהדרות ללא חשש ברכה לבטלה [ראה מה שכתבנו במשנ"ב לעיל (ס"ק לז)], שיתכן שלא התיר הנודע ביהודה לאונן לספור בלא ברכה אלא כדי שיוכל להמשיך ולספור את שאר ימים בברכה, וטעם זה הרי לא שייך באונן ביום האחרון.

[משנ"ב ס"ק לט]

שָׁקַל מַה שְּׁנוֹכַל לְהַקְדִּים קִדְשַׁת הַיּוֹם יֵשׁ לָנוּ לְהַקְדִּים⁸¹ וכו', דְּאֶסֹּר לְאָכַל קֶדֶם סְפִירָה⁸².

81) ובטעם הדבר שאין להקדים את הקידוש לספירה מדין 'תדיר ושאינו תדיר קודם', כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ט) שכיון שיצאו כבר ידי קידוש בתפילה, אם כן הקידוש בבית הכנסת אינו אלא מדרבנן, וספירת העומר יש אומרים שהיא מן התורה.

82) ולספור אחר הקידוש קודם שיאכל, כתב הערוך השלחן (סי"ב) שאין לעשות כן, כיון שמדין 'קידוש במקום סעודה' יש לאכול מיד אחר הקידוש.

הַלְכוּת פֶּסַח סִימָן תַּפְט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מב]

קמו שְׁתֹּבֵיב בְּסִימָן תַּפְטוּם⁸⁶].

86) שם (ס"ק ז') ביאר, שענין הקידוש על יין בבית הכנסת הוא כדי להוציא את מי שאין לו יין, ובפסח הרי אין עני בישראל שאין לו יין.

[משנ"ב ס"ק מד]

דָּאָם נִשְׁרָשָׁה קָדָם הַעֲמֵר הַעֲמֵר מִתִּיבָה⁸⁷].

87) ושיעור ההשרשה, כתב הש"ך (י"ד סי' רצג ס"ק ב) בשם התרומת הדשן שצריך לזרוע את החיטים וכדו' שלוש ימים קודם העומר. מאידך, בנקודת הכסף (שם) תמה עליו וצידד שצריך לזרוע את החיטים וכדו' שבועיים קודם העומר, וכן צידד בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק י"ד סי' פז ד"ה דוע) ובחידושי הרעק"א (על השריע שם). ואם צריכים חיטים שמורות למצות ואין חיטים אחרות, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' מג) שיש לסמוך על הפוסקים שדי בהשרשה שלוש ימים אם הארץ לחה [כמו באנגליה שיורדים שם הרבה גשמים] שדרך השורשים להיקלט בה במהירות, ואף אם היא שדה של ישראל.

[משנ"ב ס"ק מה]

מִשְׁמַע מִקֵּדָה דְּרָפָה בְּחֹזֶן לְאָרְץ נִוְהָג אֶסוּר עַד עֶצְמֵס הַיּוֹם⁸⁸ וכו', דְּהַנִּי סִפְקֵי-סִפְקָא⁸⁹ וכו', שְׁתִּדַּשׁ בְּחֹזֶן לְאָרְץ אֵינָה אֶלָּא מְדַבְּרֵי סוּפְרִים⁹⁰ וכו', קְגוֹן מְצִירִים וּבְכֹל⁹¹ וכו', מְקַל מְקוּם קַל בְּעַל-נַפְשׁ לֹא יִסְמָךְ עַל הַתְּרִים הַלְלוּ וְיִתְקַמְדוּ לְעֶצְמוֹ בְּכָל מָה שֶׁאֶפְשָׁר⁹² וכו', וְלַעֲנֵן שְׂכָר וְיִתֵּר דִּינֵי תְדַשׁ⁹³].

88) אבל איסור קצירת חמשת מיני דגן קודם העומר, כתב בשו"ת שאגת אריה (החדשות דיני חדש סי' ד ו-ח) שבחוזן לארץ אינו נוהג בזמן הזה לא מן התורה ולא מדרבנן, אבל בארץ ישראל אסור לקצור מן התורה אף בזמן הזה קודם שהאיר המזרח של יום ט"ז בניסן, ובספר תורת זרעים (חלה פ"א מ"א ד"ה ואסורין בחדש) כתב בשם הגר"א, שאסור רק עד תחילת ליל ט"ז בניסן.

ואף שכל האיסור הוא משום שקצירת העומר צריכה להיות "ראשית קצירכם" ובזמן הזה הרי אין קצירת העומר, ביאר בתורת זרעים (שם), שכיון שאפשר להקריב את העומר אף על פי שאין בית המקדש [שהרי קדושת המקדש וירושלים קידשה אף לעתיד לבאי], לכן אף הזמן הזה שאין בית המקדש קיים נחשב 'ראי' להקרבת העומר', וכן ביאר הגר"פ פרנק (מקראי קודש פסח ח"ב סי' סה).

מאידך, השפת אמת (מנחות ע, א) הסתפק שמה אין איסור קצירה בזמן הזה אפילו בארץ ישראל, משום שאין קצירת העומר בזמן הזה, והתורה אמרה "ראשית קצירכם". אמנם כתב, שמי"מ גם בזמן הזה יש לאסור קצירה, משום שמה כשבמהרה יבנה המקדש נמצא עובר על מה שכתוב "ראשית קצירכם". ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' רלא) כתב, שמשמעות דברי הטור והשו"ע שאין נוהג בזמן הזה אלא איסור אכילת חרש, ואילו איסור קצירה אינו נוהג אפילו מדרבנן, וכן המנהג, אלא שכיון שלדעת השאגת אריה יש איסור אף בזמן הזה [וראה בשדי חמד (מערכת חדש ס"ק ג) שהבין בדעת השאגת אריה להקל], המחמיר בזה הרי הוא משובח.

ושיעור התבואה שאסור לקוצרה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' קפג אות ג) שהוא אפילו שיבולת אחת, ואף למי שאינו בעל השדה.

ולענין אם קודם זמן קצירת העומר מותר לתלוש שיבולי בר שצומחות מעצמן, כתב הגר"ח קניבסקי (בין פסח לשבועות עמי' נו

אות א) בשם החזו"א, שנכון להזהר בזה [ונשאר שם בצ"ע מדברי הרמב"ם פ"ז מהל' תרומות ומעשרות הי"ג].

89) ואף ש'בדבר שיש לו מתיירין אין היתר של ספק ספיקא' [ואיסור חדש יש לו היתר אחרי ט"ז ניסן]. כתב הש"ך (י"ד סי' רצג ס"ק ד) שדין זה הוא דוקא באופן שיש ודאי איסור כגון תערובות וכדו', אבל באופן שיש ספק אם יש כאן איסור כלל, מותר בספק ספיקא אפילו ב'דבר שיש לו מתיירין'.

והקשה הרעק"א (י"ד שם על הגליון ס"ג) שאין כאן אלא ספק אחד, שמה תבואה זאת אינה מן החדש אלא מן הישן, ושני הספיקות שם אחד להם, שכן מה לי אם היא משנה שעברה או משנה זו קודם העומר [וראה בערוך השלחן שם (ט"ז) מה שיישב בוהן].

90) היתר זה, כתב הכף החיים (ס"ק קיא) שאינו אלא באכילת רשות, אבל באכילת מצה יש להחמיר כיון שזו 'מצה הבאה בעבירה' ואין יוצאים ידי חובת מצה בזה.

91) אבל עבר הירדן, כתב החזו"א (דרך אמונה ח"ד מכתבים ממוין זצ"ל סי' יט אותיות ד-ה) שלכל הדעות נחשבת לארץ ישראל לענין איסור 'חדש'.

ולענין מי שמביא תבואה חדשה מחוץ לארץ לארץ ישראל ואפה ממנה לחם בארץ ישראל האם נאסר הוא משום 'חדש', כתב בשו"ת אחיעזר (ח"ב סי' לט אותיות ב-ג) שנחלקו בזה הבבלי והירושלמי, ולדעת הירושלמי [וכן הוא דעת הרמב"ם (פ"ז מהל' תמידין ומוספין הי"ח)] לחם זה נאסר באיסור 'חדש' אף לדעת הסוברים שתבואת חוץ לארץ אינה אסורה משום 'חדש'. מאידך, בשו"ת הר צבי (זרעים ח"א סי' כז אות ב) כתב שלחם זה אינו אסור משום 'חדש', וכן כתב בשו"ת בית הלוי (ח"ג סי' נב) לענין ישראל האופה לחם מתבואת נכרי [לדעת הסוברים שאין בה משום 'חדש'] שהוא מותר באכילה.

92) ואף אם הוא במקום שהרבה בני אדם נוהגים להקל באיסור זה, כתב הא"א (בוטשאטש) שמי"מ רשאי הוא להחמיר ואין לו לחוש משום 'לא תתגודדו', משום שמיניתו מאכילת 'חדש' אינה מתפרשת בהכרח שהיא משום האיסור, אלא משום שמאכל זה אינו אהוב עליו כעת, וכמו שמבואר בגמרא (יבמות יג, ב).

וגם אלו שנהגו להקל באיסור זה, כתב הט"ז (י"ד סי' רצג ס"ק ד) שהי"ט דוקא במקום שחיו של אדם תלויים בזה, ולא במקום שאפשר להתקיים בלא זה.

ומי שנהגו להחמיר ולחוש לדעת האוסרים משום שאינו יודע להכריע כדעת מי ההלכה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פמ"ז הע' פח) שמי"מ יכול הוא לתת מאכל זה למי שמיקל בכך, ואינו עובר בכך משום 'לפני עור', והוא הדין אם שומע ברכה על מאכל זה ממי שמיקל לאוכלו, חייב הוא לענות אמן.

93) ומי שנהגו איסור בשתיית שכר הנעשה מתבואה חדשה, כתב בביה"ל לעיל (סי' רצו סי"ב ד"ה אם) בשם הפמ"ג שצ"ע אם יכול להבדיל על שכר זה וליתן לאחרים לשתותו, שכן איך יברך על דבר שלדעתו אסור לשתותו. והוסיף בביה"ל שם, שצ"ע אם יכול אפילו לשמוע הבדלה על שכר זה מאחרים הנהוגים היתר בשתייתו, אם לא שקיבל עליו איסור זה בתורת חומרא ולא בתורת איסור.

וכן לענין עשיית עירוב חצירות במאכל שיש בו איסור 'חדש', כתב לעיל (סי' שפו ס"ק מז) שנהוג שלא לאוכלו משום שיש פוסקים שהוא אסור מן הדין אינו יכול לערב בו, כיון שעבורו אין מאכל זה **המשך במילואים עמוד 43**

הלכות פסח סימן תפ"ט

צ"ז באר הגולה

ק מימא ודביא
מחזות ס"ח. וזני
בירודה דסימן רצג

פסח במוצאי־שבת דאז אומר קדוש והבדלה בפעם אחת, (ג) יש לספור קדם שמכריזין על הכוס בבית־הכנסת: הגה ואם אין לו יין וצריך לקדש יגה"ו, עין לעיל סימן רצ"ו: י (מד) קאסור לאכל (כד) [נד] תדש (מה) *אף בזמן הזה, בין לחם (מו) בין קלי (מו) בין פרמל, (מה) עד תחלת ליל י"ח בניסן, (מט) ובארץ־ישׂראל עד תחלת ליל י"ז בניסן:

באר היטב

(נד) תדש. כתב המ"א: העולם סומכין על מ"ש רמ"א דתדש בח"ל מדרבנן, הנמים בכרכה, ע"ש. ולענין אם מי ששכח וספר בלא כרכה, כתב הפרי"ח שאינו יכול להיות ש"ץ להוציא אחרים, ובמקרא' קדש חלק עליו, ובכר"י הביא בשם תשובת מה"ג וסמא דמי' וכת' דר' כהנפרי"ח: וחס: [נד] תדש. עכה"ט. ועין בגאונים

שערי תשובה

ש"ץ והוציא בכרכהו לאחרים, ע"ש בשם סמא דמי', והוא וזל העלה דאפלו אם האחרים לא ספרו לעצמם ונצאו ע"י הש"ץ הזה גם בספירה מי"מ: כולים למנות שאר ההקל לענין ספירות של ימים הבאים, בין דלכמה פוסקים בלא הכי אין הימים מעפכין זה את זה, ואם־כן על־פלג פנים יש להקל בכגון זה, שעל־פלג פנים הזכיר אחד הפוסקים, או יומי או שבועי. ועין באלה' רבה שפקפק גם כן על עקר דינו של הש"ץ, וצריך עיון למעשה, ובפרי"מגדים גם־כן דבר בזה ויש טעות־סופר בכרדי ולא יכלתי להכין דעתו: * אף בזמן הזה. עין משנה ברורה מה שכתבתי דאין כדנינו למחות ביד המקל, כן כתבו כמה אחרונים וצדדו למצא טעם למנהג העולם, וכמו שכתבתי במשנה ברורה. ומכל מקום, באשר יודע שקמה וכמה מן הנהגות מחשש אסור כל־דוהו בשאר אסורים מקלין גם־כן בזה, וסבת הדבר ראיתי, מפני שסוכרין שמי שרוצה להזר צריך להזר בכל החמרות משמרים ושכר וי"יש וכן בפליטת פלים, והוא דבר קשה לזהר במדינות אלו, על־כן סומך כל אחד עצמו על מנהג העולם להקל לגמרי. אבל לעניית דעתי אין נכון הדבר, דכי בשביל שקשה לו להזר בכל החמרות קל לגמרי, דהלא בקמח נקל להזר כהיום שמצוי בכל המקומות קמח מחטים הנוצעים בחשון (ושמעת' מיוחדים, שקמח מחטים השוטים הנוצעים בפולין גם מנוצעים בחשון, וכן הבאים מנזאלין רבם ישן, מאלה שנוצרו בחשון), וכל מן הסתם אפשר ודבן ישן הם, וכן בשכר יש כמה אחרונים שמצדיקין להקל, עין פני־יהושע ומשכנות־יעקב ועוד אחרונים, וגם דשכר אינו ודאי חדש, דאף בימות החורף כמה פעמים נעשה השכר ממאל"ץ¹ משוערים ישנים (ואף דכסה גדולי אחרונים מחמירין אף בשכר, כמבאר ביהודה דעה ובאחרונים שם, מכל מקום המקל יש על מי לסמוך), ובספק כבר יש לנו דעת האור ורוע שכתב דיש להקל בשעת הדיקע על הסוכרין דהנש דבגנן והיו ספק ודבגנן, וכן בפליטת־פלים ושמרים יש צדדים להקל, אבל בגרוסי"ץ² עצמם של שעורים ושבלת־שועל כמדינתנו שהם ודאי חדש חתוף, אף דלא נוכל גם בזה למחות בהעולם שנהגו להקל וכמו שכתבתי האחרונים, אבל ראוי ונכון להחמיר לעצמו על־פלג פנים בזה, דהלא לגדולי הראשונים הוא

משנה ברורה

כמו שכתוב סימן תפז"ח³ [הגרא"ח סי']: (ג) יש לספור קדם. כנזכר לעיל, דאפוקי יומא מאתרינן כמה דאפשר, אף־על־גב שמקבל הקא קדשת יום־טוב מקדשו, (ו) מקל מקום קדשת שבת גדולה מקדשת יום־טוב. ודעת הש"י, דלאו דוקא אם חל יום־טוב אחרון במוצאי־שבת, דהוא הדין אפלו בחל גמי יש להקדים ספירה לקדוש, דטפי צדיף לאחר קדשת יום השביעי שהוא מן התורה מלקבל קדשת יום־טוב אחרון שאינו אלא מדרבנן, אבל (ה) האחרונים חלקו עליו: **י (מד) אסור לאכל תדש.** הינו בתבואה שנשקשה אחר ט"ו בניסן, שהוא זמן הקרבת העמר, דאם נשקשה קדם העמר העמר מתירי⁴, כדאימא ביהודה דעה סימן רצג. ועין שם עוד, שחדש שני רק בחמשת המינים, חטים ושעורים וכסמין ושבלת־שועל ופולין: **(מה) אף בזמן הזה.** מדקתיב "ולחם קלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו' בכל מושבותיכם", משמע מזה דאף בחוץ לארץ נוהג אסור עד עצם היום⁵, דהינו יום הבאת קרבן שהוא ט"ו בניסן, ומשום ספקא דיקא מחמירין עוד על יום אחר. והנה ביהודה דעה סימן רצג כתב רמ"א הור' לתדש, דהיו ספקי־תבואה⁶: תדא, שמא התבואה היא משנה שעברה, ואם תמצ' לומר משנה זו, דלמא נשקשה קדם לעמר, והוא הדין אם הוא מקום שמביאים תבואה ממקומות אחרים שתבואתן נשקשת קדם לעמר. וכתבו האחרונים דבמדינת פולין אין להקל כי אם בחשין ופולין, דרבא דרבא נזרעים בחודש חשון ואין שני בזה תדש [אם לא אותן שידועין שנוצרו בקרבן], אבל שעורים ושבלת־שועל וכסמין, רבן וכמעט כלם נזרעים אחר הפסח, וגם אין רגיל להביא שם תבואה ממדינות אחרות, אין להקל בהם. ומכל מקום רב העולם אין נוהגין כלל באסור תדש, ויש שלמדו (נ) עליהם זכות, לפי שהוא דבר קשה להיות זהיר בזה, ולכן סומכין מפני הדיקע על מקצת הראשונים שסוכרין שחדש בחוץ לארץ אינה אלא מדברי ספרים⁷, שנוצרו משום ארץ־ישׂראל, ולא נזרו אלא במקומות הסמוכין לארץ־ישׂראל כגון מצרים ובבל⁸. ויש שלמדו עליהם זכות, שסוכרין שחדש אינו נוהג אלא בתבואה של ישׂראל אבל לא בשל עכרם, ולפי זה צריך להזהיר לישראלים שיש להם תבואה זרועה בשדות שלהם שניהגו בה אסור תדש. והנה אף שאין כדנינו למחות ביד המקלין, מכל מקום כל בעל־נפש (ג) לא יסמך על התרים הללו ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לו⁹, כי להרבה גדולי הראשונים הוא (נד) אסור דאורייתא בכל גונו. ודע עוד, דאף שכתבנו לעיל בשם האחרונים דבחסין אין לחש כלל שמא הם של תדש מפני דהרב נזרעו בודאי בחודש חשון, כהיום שצריך להביא על דרך מסלת הפרקל קמח־חטים ממקומות הרחוקין, וידוע שכתבתי רוסיא נמצא הרבה מקומות שנוצרו החשין בקרבן ומצוי שם תדש כמעט יותר מן חשון, אם יודע שפא הקמח משם צריך להזהר בזה בימות החורף, שאז כבר נעשוין הקמח מתבואה חדשה. ולענין שכר ויתר דיני תדש¹⁰, עין ביהודה דעה סימן רצג ובאחרונים שם: **(מו) בין קלי.** גרעיינים של חמשת (נה) המינים הנ"ל הקלויין באור: **(מו) בין פרמל.** הינו, (ט) שנתמולל ביד ולא הבהה באורי¹¹: **(מה) עד תחלת וכו'.** וכתבו האחרונים, דאף הנהגותם מחדש (נו) אינם נוהגים בפליטת פלים, אם לא שברור לו שנתפשל בו מתבואה חדשה, ונראה שאף בזה אין להחמיר (נז) רק בתוף מעת לעת מן הכשול הראשון¹²: **(מט) ובארץ־ישׂראל עד תחלת**

באר הלק"ח

ימי השבוע דאינו לענובא ודמי' גם הימים, וכמו שהסקימו האחרונים [עין בחוק־יעקב סעיף־קטן חו, ולהכי יש לומר דהוא הדין אם טעה בו, דלא גרע מלא הזכיר כלל, מה שאין כן בימא דמשלם שבועי דהתם מן הדין צריך להזכיר גם ימים והוא לענובא, וכפי' כל סעיף־קטן ז, אם־כן פשוט דהוא הדין אם טעה בחשבון הימים, ספירות לאו כלום הוא והיו דלג לגמרי, וסופר שאר הימים בלא כרכה. ואפשר דדעת הש"י דאפלו ביומי דמשלם שבועי גמי יש להקל לענין ספירות של ימים הבאים, בין דלכמה פוסקים בלא הכי אין הימים מעפכין זה את זה, ואם־כן על־פלג פנים יש להקל בכגון זה, שעל־פלג פנים הזכיר אחד הפוסקים, או יומי או שבועי. ועין באלה' רבה שפקפק גם כן על עקר דינו של הש"ץ, וצריך עיון למעשה, ובפרי"מגדים גם־כן דבר בזה ויש טעות־סופר בכרדי ולא יכלתי להכין דעתו: * אף בזמן הזה. עין משנה ברורה מה שכתבתי דאין כדנינו למחות ביד המקל, כן כתבו כמה אחרונים וצדדו למצא טעם למנהג העולם, וכמו שכתבתי במשנה ברורה. ומכל מקום, באשר יודע שקמה וכמה מן הנהגות מחשש אסור כל־דוהו בשאר אסורים מקלין גם־כן בזה, וסבת הדבר ראיתי, מפני שסוכרין שמי שרוצה להזר צריך להזר בכל החמרות משמרים ושכר וי"יש וכן בפליטת פלים, והוא דבר קשה לזהר במדינות אלו, על־כן סומך כל אחד עצמו על מנהג העולם להקל לגמרי. אבל לעניית דעתי אין נכון הדבר, דכי בשביל שקשה לו להזר בכל החמרות קל לגמרי, דהלא בקמח נקל להזר כהיום שמצוי בכל המקומות קמח מחטים הנוצעים בחשון (ושמעת' מיוחדים, שקמח מחטים השוטים הנוצעים בפולין גם מנוצעים בחשון, וכן הבאים מנזאלין רבם ישן, מאלה שנוצרו בחשון), וכל מן הסתם אפשר ודבן ישן הם, וכן בשכר יש כמה אחרונים שמצדיקין להקל, עין פני־יהושע ומשכנות־יעקב ועוד אחרונים, וגם דשכר אינו ודאי חדש, דאף בימות החורף כמה פעמים נעשה השכר ממאל"ץ¹ משוערים ישנים (ואף דכסה גדולי אחרונים מחמירין אף בשכר, כמבאר ביהודה דעה ובאחרונים שם, מכל מקום המקל יש על מי לסמוך), ובספק כבר יש לנו דעת האור ורוע שכתב דיש להקל בשעת הדיקע על הסוכרין דהנש דבגנן והיו ספק ודבגנן, וכן בפליטת־פלים ושמרים יש צדדים להקל, אבל בגרוסי"ץ² עצמם של שעורים ושבלת־שועל כמדינתנו שהם ודאי חדש חתוף, אף דלא נוכל גם בזה למחות בהעולם שנהגו להקל וכמו שכתבתי האחרונים, אבל ראוי ונכון להחמיר לעצמו על־פלג פנים בזה, דהלא לגדולי הראשונים הוא

שער הציון

תרגום: 1 תחת 2 ג'רסים.
(ג) לבוש: (כ) חק־יעקב ואלהי רבה ומאמר־מדכי, דלא ליתו לזולתי ביום־טוב שני, וכן כתב הפרי"מגדים דלא נהגינן בזה דהש"י: (כ) אחרונים: (ג) גם זה מבאר באחרונים: (נד) וגם הגר"א היה מחמיר באסור תדש בכל אסורי־תורה: (נה) בריתות דף ד עמוד ב ברש"י, עין שם. והלכא על פרוש רש"י בחמץ על 'קלי' דהינו קמח הנעשה מקליות, דלא משמע הכי בכריתות דף ה, דאימא שם דקלי הינו דאימא כענינה, וכן באר רש"י גם־כן שם דהינו שלא נטמן, וכן פרש הרא"ה בספר החנוך, וצריך עיון: (ו) רש"י שם בכריתות. והרא"ה בספר החנוך פרש דקרמל הינו תבואה קלוייה בשפלים, ולדידה צריך לומר, מה דאימא בגמרא דקרמל הינו שלא נשתנה מברתו, הכונה שעדין לא נחרטו הנזרעין משפלים: (ז) ועין במגן אבraham שפצוד דאם בשל עתה מין אחר יש להחמיר גם בפליטת פלים: (ח) דלאחר מצי' לעת שהוא נותן טעם לפגם יש לסמוך על המקלים, כן נראה ל: